

शेत व शेताच्या बांधावरील वृक्षांचे प्रभावी
संवर्धन करण्याकरिता राबविण्यात
आलेल्या नाविण्यपूर्ण योजनेचा अभ्यास
करण्यासाठी समिती गठीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक :संकिर्ण २०१९/प्र.क्र. ७८/फ-५.

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक : ९ ऑगस्ट, २०१९.

प्रस्तावना :-

शेताच्या बांधावर असलेल्या स्थानिक प्रजातीच्या वृक्षांचे संवर्धन होणे आवश्यक आहे. वृक्ष संवर्धन झाल्यास जमीनीची धूप थांबण्यास निश्चितच मदत होते, वृक्षांच्या पालापाचोळयापासून सेंद्रिय खत तयार होते, वृक्षांपासून प्राण्यांना अन्न, फळे व फुले प्राप्त होतात. वृक्षापासून मिळणारे हे फायदे लक्षात घेता श्री. अभिमन्यु काळे, तत्कालीन जिल्हाधिकारी, गोंदिया यांनी शेतकऱ्यांच्या शेत व शेताच्या बांधावरील वृक्षांचे संरक्षण करण्याच्या दृष्टीने शेतकऱ्यांना अनुदान देण्याची नाविण्यपूर्ण योजना गोंदिया जिल्ह्यात सन २०१७ -१८ या वर्षामध्ये जिल्हा वार्षिक योजनेतील अनुदानातून राबविली. या योजनेमुळे गोंदिया जिल्ह्यात वृक्षतोडीचे परवाने मागण्या अर्जाची संख्या कमी झाली. सदर योजनेचे गोंदिया जिल्ह्यातील यश पाहता या योजनेचा अभ्यास करून संपूर्ण राज्यात त्याची अंमलबजावणी कशा प्रकारे करता येईल याबाबत शासनास शिफारस करण्याकरिता समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

शेत व शेत व शेताच्या बांधावरील झाडांचे प्रभावी संवर्धन करण्याकरिता राबविण्यात आलेल्या नाविण्यपूर्ण योजनेचा अभ्यास करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे :-

१	श्री. अभिमन्यु काळे, व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई.	अध्यक्ष
२	श्री. अशोक गिरीपुजे, वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, नागपूर.	सदस्य
३	श्री. जयरामे गौडा, उपवनसंरक्षक, जुन्नर जि. पुणे.	सदस्य
४	श्री. अरविंद मुंडे, उपवनसंरक्षक, वनविभाग यवतमाळ.	सदस्य
५	श्री. प्रताप चिपळूकर, कृषी संशोधक.	सदस्य
६	डॉ. दिपक आपटे, संचालक, बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी, मुंबई.	निमंत्रीत सदस्य
७	श्री. पोपटराव पवार, जलसंधारण तज्ज्वल व संचालक, आदर्श ग्राम, हिवरेबाजार.	निमंत्रीत सदस्य
८	श्री. एस. युवराज, उपवनसंरक्षक, वनविभाग, गोंदिया	सदस्य सचिव

२. वरील समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहील :-

- योजनेचे स्वरूप, कार्यपद्धती, अंमलबजीसाठी विविध विभागाने करावयाची कार्यवाही इ. संबंधीचा अभ्यास करणे.
- सद्यस्थितीत असलेली वृक्ष किंवा प्रस्तावित असलेल्या बांधावरील वृक्षांच्या संवर्धनाच्या अनुषंगाने उपाययोजना सुचविणे.
- सदरहू योजनेची संपूर्ण राज्यात अंमलबजावणी करावयाची झाल्यास त्यासाठी शासनावर किती आर्थिक भार व अनुदानाचे संभाव्य स्रोत.
- बांधावरील वृक्षांचे फायदे अभ्यासनासाठी एम.एस.सी. फॉरेस्ट्री किंवा एम.एस.सी. अँग्रीकल्चर या विद्यार्थीना याचा अभ्यास करण्यासाठी कृषी विद्यापीठांमार्फत आणि नियमीत विद्यापीठांमार्फत प्रोत्साहित करणे.
- या योजनेचा अभ्यास करणाऱ्या संशोधकांना प्रोत्साहित करण्यासाठी स्कॉलरशिप कशा प्रकारे देता येईल.

३. समितीने इतर राज्यांमध्ये अशा प्रकारचा नियम / तरतूद अस्तित्वात असल्यास त्याबाबतची माहिती प्राप्त करावी. समितीने सदर योजना राज्यात कश्या प्रकारे राबविता येईल याबाबत त्यांचा स्वयंस्पष्ट अहवाल शासनास १ महिन्याच्या कालावधीमध्ये सादर करावा.

४. अशासकीय सदस्यांना रूपये ८,९००/- व त्याहून अधिक ग्रेड वेतन असणाऱ्या शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या दराने प्रवासभत्ता व दैनिक भत्ता अनुज्ञेय राहील. मात्र त्यांना विमान प्रवास आणि रेल्वेच्या वातानुकूलीत प्रथम वर्गाचा प्रवास अनुज्ञेय असणार नाही.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा सांकेतांक २०१९०८०९१४५००७०८१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानूसार व नावाने,

(सुजय दोडल)

सह सचिव

महसूल व वन विभाग

प्रति,

१. मा. मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव
२. मा. राज्यमंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव
३. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख) महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
४. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (सामाजिक वनीकरण) म.रा. पुणे
५. श्री. अशोक गिरीपुजे, वनसंरक्षक (सामाजिक वनीकरण), नागपूर
६. श्री. अभिमन्यु काळे, व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई

६. श्री. एस.युवराज, उपवनसंरक्षक,वनविभाग, गोंदिया
७. श्री.जयरामे गौडा, उपवनसंरक्षक, जुन्नर जि. पुणे
८. श्री. अरविंद मुंडे, उपवनसंरक्षक, वनविभाग,यवतमाळ
९. श्री. प्रताप चिपळूकर, कृषी संशोधक
१०. डॉ. दिपक आपटे, संचालक,बॉम्बे नॅचरल हिस्ट्री सोसायटी,मुंबई
११. श्री.पोपटराव पवार, जलसंधारण तज्ज्ञ व संचालक, आदर्श ग्राम , हिवरे बाजार.
१२. निवड नस्ती (फ-५).